

Finder in Bunde 1676.

N° 55

Q. D. B. V.
EXERCITATIO ACADEMICA
DE

JURE
&
ÆQUITATE,
QVAM

PRÆSIDE
JOH. CHRISTOPHORO
Fugmann/

*Publico Eruditorum examini
submitit*

GEORGIUS EMERANUS Kühlewein/

Magdeburg. Sax.

IN AUDITORIO MAJORI,

D. XXI. Martii

Horis Antemeridianis.

WITTEBERGÆ,
TYPIS JOHANNIS WILCKII.
ANNO M DC LXXVII.

1730/9
Su

1699

2 a

2

4

O. D. R. N.
EXERCITATIO ACADEMICA
DA

JURE
&
ÆQUITATE

PRÆSIDE
JOH. CHRISTOPHORO

Tabilio Friedrichovici examina
GEORGII EMER ANUS & filiosciv

Magister
In Jurisprudentia
L. XXI. Martii
Hort. Jansenianum

Typis JOHANNIS WILCKEL
ANNO M DC LXXXVII

2
REVERENDISSIMIS, ILLUSTRISSIMIS,
GENEROSSISSIMIS

DOMINIS

DN. DECANO,
DN. SENIORI,

UT ET

RELIQVIS ARCHI-
EPISCOP: MAGDEB. ECCLES.
CATHEDRAL.

DN. CANONICIS
EMINENTISSIMIS.

DOMINIS MEIS GRATIOSISSIMIS,

Perpetuam Felicitatem!

REVERENDISSIMI, ILLUSTRISSIMI,
GENEROSISSIMI
DOMINI;

Onesta erit audacia
inter tot Venerantium
officia meam de JURE
& ÆQVITATE Ex-
ercitationem Academicam, tenui
quamvis filo contextam exhibere,
Vestrisq; ILLUSTRISSIMIS NO-
MINIBUS dicare. Summorum in-
genio.

3

geniorum proprium est, devotam
animi pietatem haud omnino insu-
per habere; & verò cultus reveren-
tiæq; nomine venit, quicquid à me
offertur. Vos Patriæ Columina, se-
cularis fati Præsidia, juris Vindices,
rerum omnium cum AUGUSTO
CAPITE Administratores appel-
lant, qui de publico statu rectè sen-
tiunt, veritatemq; in oculis habent.
Sed in re tam manifesta argumen-
torum probatione abstinere licet,
dum publicæ in omnibus ditionibus
susceptæ preces Vestram probant
authoritatem dignitatemq; summā.
Vestrum illud est templum, quo
splen-

splendidius Germania haud habe-
bit, quod ob admirandas structuras,
operaq; Nationum Gentiumq; ocu-
los in se convertit. Invictissimo in
terrarum orbe **PRINCIPI OTTO-**
NI I. haec debetur laus, ut & incho-
aret & absolveret admirabilem stru-
cturam. Reiectis humanis supersti-
tionibus nihil amplius exauditur de
Sanctorum invocatione, de abomi-
nandis illis misis, quibus tot errores
introduciti sunt, neq; miraculis, qui-
bus captum olim vulgus hominum
hodie quicquam creditur. **DEUS** e-
nim sibi soli invocationis cultum tri-
bui vult, ea Missa celebratur, quae ex
insti-

4
institutione testatoris & rem coelestem & terrenam in credentium salutem offert, novis non indiget miraculis Ecclesia, utpote satis jam cōfirmata atq; corroborata. Ad cultum autē Divinum promovendum magnificentissimos facitis sumtus & tot varia excogitantur, suggeruntur ornamenta, quibus propria vestra gloria in perpetuum constabit. Excellentissimū & singulare est, quod non sine ingenti pecuniæ summa novum instituitis Lyceum felicissimo quidem successu; namq; ex variis, disitisq; Locis Adolescentium, juvenumq; confluxus est. Sed quis dignè satis de predicabit Vestras Virtutes

tutes, aut ex decoro audebit? Meum
potius erit Vos, ILLUSTRISSIMI
MECOENATES, summo studio
rogare, ut placido vultu aspiciatis
primum cultus mei specimen, & in
posterum, si mea diligentia aliquid
efficere valet, meliora expectetis
DEUS Vos communi saluti, bono-
rum votis, piorum desideriis diutis-
simè conseruet, Domusq; Vestras
omni felicitate augeat!

VOBIS,
GRATIOSISSIMI DOMINI,

obsequiosa devotione
mancipatus

GEORGIUS EMERANUS R. S. S. S. S. S.

I. N. J.

§. 1.

NON JURIS possessionem solveniunt homines, utpote qui libertati agendi pollent. Est enim jus talis regula, quæ modum in actionibus moralibus cum obligatione præscribit. Vel uti Grotius habet: Jus est regula actuum moralium obligans ad id quod rectum est. Alii per normam definiunt, dum verò ex hoc

J. B. P. lib. 1. c. 1. §. 9.

instituto norma & regula voces ævipollentes sunt, quam velis, adhibeas.

§. 2. Si hominum actiones cum regula conveniunt, justæ, si illi non congruunt, injustæ vocantur. Hinc enascitur, justum simpliciter tam factum, quam quod fieri debet respiciens, & vel habitum, vel actum tantummodo notans. Omnis enim habitus amplectitur actum, hancque ob causam juste factum ex habitu, est simul justum factum, licet non omne justum factum dicatur justè factum. Improbus aliquando justum agit, nunquam tamen justè, quia non ex habitu justitiæ operatur; manet homo injustus, neque ex unâ alteraque actione improbi nomen amittit. Qui justus titulum mereretur, justitiâ tanquam habitu innititur, ut justa agat, & justa velit. Ex quibus patet, ut aliquis justus vocetur, requiri duo, primò habitum, id est, crebrum justarum actionum exercitium; deinde voluntatem. In moralibus enim voluntas unice attenditur, alibi sufficit facultas. confer Aristotelem, qui hoc accuratè distingvit.

Ethic. 1. 2. 5. 4.

A

§. 3. Circa

§. 3. Circa quod versatur jus, sunt actiones, quæ ita perficiuntur, ne aberrent à regula. Quæ propter hoc loco non quævis hominum actiones intelliguntur, sed liberæ quæq; ab hominibus suscipi & omitti possunt: Insuper, quoniam omne justum ad regulam juris exigendum est, non alia actio in censum venit, quàm quæ circa jus occupata est. Hæc in specie appellatur moralis, produciturq; à potentia activa atq; à voluntate. Homo enim per suam naturam aptus est ad justitiæ habitum colendum, ad omnem juris regulam observandam; quod si accedit voluntas, datur actio moralis. Ex opposito, si abest voluntas, & vel invitus, vel non sentiens aliquid egeris, cessat actio moralis atq; ipsum jus.

§. 4. Cum obligatione verò præscribitur jus, ut aliter agendum minimè sit. Juribus atq; Legibus circumscibitur hominum voluntas. Si justum non exequitur homo, superiorem timere cogitur, à quo ejus licentia coercetur. Nonne DEUS mille mala ingerere; ipsumq; hominem destruere potest si detrectet obsequium? Nonne magistratus poenarum vi injustitiam prohibet, quando ob sua vitia, scelera & flagitia quidam multa afficiuntur, nonnulli carcere detinentur, alii aliter puniuntur, vel etiam necessitate exigente è medio tolluntur, ne latius grassetur ejusmodi pestis, totumq; corpus societatis, vel Reipubl. corrumpat? Ita in societate domestica maritus, paterfamilias, dominus occurrit, qui uxori, liberis, servis præscribit munia atq; agendi modum.

Ethic. 1. 5. c. 6.

§. 5. Hæc causa est, quare *Aristoteles* constituat aliud jus politicum, aliud œconomicum. Si enim perfectissimum in perfectissima societate jus reperendum est; utiq; Politicum jus perfectissimum erit jus, omnem societatem civilem ejusq; membra ad certum finem dirigens, omnes actiones determinans atq; circumscribens. Videtur hoc jus extendi posse ad diversa regna, ad diversa imperia, ut quælibet actiones inter diversos populos rectè decernantur. Oeconomicum jus præstat, ut liberi, ut servi suum officium agnoscant. Licet verò œconomicum jus saltem per similitudinem quandam respectu juris civilis

civilis dicatur; tamen adhuc aliquod jus esse merito censetur.

§. 6. Aliam affert juris significationem *Grotius*, quæ est qualitas moralis, personæ competens, ad aliquid justè habendum, vel agendum. Ex hæc significatione constituitur aliud jus in re, aliud jus ad rem, quæ distinctio à Romanis Scriptoribus prolixè explicari solet.

§. 7. An Bruta animantia in Societatem juris veniant, olim disputatum est, & adhuc disceptationes vigent. illa verò constantia, quam observant in suis actibus bruta, nullum probant jus: ex instinctu naturæ hæc talia peraguntur, non jure propriè sic dicto. Neque quicquam facit distinctio inter necessitatem agendi physicam & moralem: dum enim ita distinguitur, expressè asseritur, brutis non convenire jus, quippe quæ voluntatem præcipientis non admittunt, sed ex naturali sua facultate hoc & non aliò modò operantur. Porro ubi justitia nulla, ubi nulla justus est denominatio, ibi nullum jus stare potest; prius est verum de brutis; ergò etiam posterius. Fusè demonstrat *Seldenus*, nec *Ebræos* jus aliquod hominum ac brutorum commune agnovisse, & quæ pro jure brutis communi afferri soleant, partim non repugnare veræ sententiæ, partim merito repudianda esse, tum jure *Consultos* *Cæsareos* plurimos, viros gravissimos, celeberrimosq; ab *Ulpianæ* juris naturalis definitione sibi recedendum jure existimasse. Forfan neq; figura caret, dum natura, ut doctor omnium animalium perhibetur. Et si verum dicendum, veterum *ICtorum* *Philosophia* exhibet potiùs artem oratoriam, quam veram sapientiam & accuratum definiendi modum. Huc spectat illud: Jus istud non humani generis proprium est, sed omnium animalium, quæ in celo. quæ in terra, quæ in mari nascuntur. Hinc descendit maris atq; fœminæ conjunctio, quam nos matrimonium appellamus: hinc liberorum procreatio: hinc educatio. Videmus etenim eadem animalia istius juris peritiam censi.

§. 8. Jura ordine recensurus initium faciam à jure naturæ. Tale aliquod esse probant notiones hominum mentibus impressa, quas certè à potentissimo principio imprimi inde col-

ligitur, quod per totum mundum sint eadem, at quæ nunquam variant. Quæ ex voluntate hominum dependent, facile mutantur, neque ubique; unam eandemque rationem subeunt: Sed illæ notiones perpetuo ubique locorum eodem modo durant. Ita DEI existentiam communis omnium hominum consensus probat, neque ulla tam barbara gens est, quæ DEUM esse inficias eat. Hoc ubique obtinet, hoc immutabile planè est, dari nimirum aliquod Numen increatum, à quo omnia condita sint. Forfan non sufficeret hæc argumentatio: Cotta enim apud Ciceronem hunc in modum disserit: *Placet omnibus ferè, mihiq; ipse imprimis, Deos esse. Itaq; non pugno; rationem tamen eam, quæ à te offertur, non satis firmam puto. Quod enim omnium gentium, generumq; hominibus ita videretur, id satis magnum argumentum esse dixisti, cur esse Deos conseremur. Quod cum leve per se, tum etiam falsum est: unde enim nota tibi sunt opiniones nationum?* Et quæ alia in hanc sententiam plura sequuntur verba. Sed sicuti monstrosa reperiuntur corpora, à quibus humana natura abhorret: Ita ejusmodi insanæ opiniones cum vera prudentia convenire non possunt. Vicioso palato nihil rectè sapit: quorum rationis usus depravatus est, nihil rectè dijudicare possunt. Ejusmodi porro notio, quæ juxta naturam spectatur, est illa: DEUM esse colendum, tum actibus interioribus, tum exterioribus: Nam DEUS est præstantissimum Ens; de DEO itaque cogitare, illum omnibus modis venerari præstantissima erit hominis actio.

*Nat. Deos. l. 1
c. 23.*

Orat. pro Milon. c. 23.

Orat. pro Sex. Rosc. Americ. c. 24.

S. 9. Quin ex pulchris laudabilibusque actionibus homo tranquillus redditur, interea formidine concutitur vitiorum scelerumque sibi conscius. Testimonia sapientum non cumulo. Princeps Philosophorum Latinorum Cicerone, *Magna, ait, vis est conscientie & magna in utramq; partem: ut neque timeant, qui nihil commiserint; & penam semper ante oculos versari putent, qui peccarint.* Et vicissim: *Neute putare, quemadmodum in fabulis sæpenumero videtis, eos, qui aliquid impie, scelerateq; commiserint, agitari & perterriti Furiarum tædis ardentibus. Sua quemq; fraus & suus terror maxime vexat, suum quemq; scelus*

7
scelus agit, amentiaq; afficit: sua male cogitationes, conscientiaq; animi terrent. Clarius adhuc loquitur Apostolus: *Rom. II. 14-15.* Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, ejusmodi legem non habentes, ipse sibi sunt lex: Quæ ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsarum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus.

§. 10. Facile dijudicat recta ratio, quid faciendum, quid omittendum sit, neque sola fori humani consuetudine & actionum formulis æstimat justum. Liberalitatem exercendi, gratiam ab ingrato reposcendi jus natura dat, etiamsi eò nomine, actio in foro denegetur. Quò magis mirandum est, plerumq; homines sequi non tam rerum veritatem, quàm susceptas de rebus opiniones. Indè fit, ut naturæ jus variare videatur, cum tamen non variet, & si quæ ab aliis conceduntur, vel etiam laudantur, ab aliis legibus prohibeantur, atq; vituperentur. Nullatenus Athenis turpe erat, sororem germanam habere in matrimonio. Lacædæmoni furari licitum erat, modò clam fieret; Si verò aliquis in furto deprehensus, cædebatur virgis, non ob furatum, sed quia minus ingeniosè furatus erat. Apud Babylonios comitatus specimèn erat, vulgare corpus. Qui Naura regionem incolebant, illis fas erat, parentes cum liberis coire. Hoc est, quod vult Aristoteles: *Etb. I. 1. c. 3.* Est in rebus, quæ honestæ & justæ sunt, quas civilis scientia (notandum civilem scientiam ex mente Aristotelis omnem comprehendere Philosophiam practicam) considerat, tanta varietas, tantaq; in eis versatur erratio, ut lege modò, non autem naturæ constare videantur. Multæ, uti jam dictum, sunt civitates & populi, in quibus mores ita corrupti, ut consuetudine flagitia committantur. Et licet de honestate ipsa non quæretur, tamen ex opinione hominum de actionibus disputatur, an sint honestæ, an inhonestæ. Hoc in gentibus contemptoribus veri DEI aliquò modò tolerandum esse videtur: sed in Christianis abominandum planè est, vitia præ virtutibus eligi, norunt illi sanctissima sanctissimi DEI præcepta & de laudabili vita instituendâ idoneos habent Doctores. Multi verò repe-
riuntur,

riuntur, qui contra omnem conscientiam & rectam rationem actiones suscipiunt, ut libidinem voluntatis suæ exoleant. Multi omnia utilitate metiuntur, si lucrum capere possunt, fraudare & decipere jucundum putant. Neque desunt, qui ita amant suas opes atque divitias, ut profundete eas putent, si indigentibus ad sublevandam inopiam minutâ portione subveniant. Ita ducuntur illi homines mala consuetudine, vitia pro virtutibus reputantes. Et hoc, nisi fallor, satis certum est, qui unico vitiô laborat, illum cæteris non esse liberatum. Habet hanc virtus proprietatem, ut positâ unâ virtute ponantur omnes; ergo ex opposito damnum maximum inferet unicum vitium, quô unico positô ponentur omnia vitia.

*Add. inst. de
jur. Nat.
Gent. & Civ.*

§. II. Cæterum definimus jus naturæ, quod sit regula hominibus à DEO mediante intellectu practico sub metu iræ & poenæ divinæ præscripta, ut consequantur finem sibi convenientem. Magni nominis Vir *Dr. Noricus* talem format definitionem: jus naturale est dictamen rectæ rationis, indicans quomodô homo se gerere debeat erga DEUM, proximum & semetipsum. Atque de triplici hominis fine mox infra agendum erit. Indicium cur aliquid sit juris naturæ est dictamen rectæ rationis, indicat enim nobis recta ratio modum agendi, præscribit quaslibet actiones. Attamen si accuratè loqui volo, dictamen illud rationis infervit tantum cognitioni humanæ, ut homo cognoscat, quæ juris naturæ sint, non autem constituit jus naturæ. Non enim aliquid juris naturæ est, quia dicitur recta ratio; sed inverso potius ordine procedendum est; quia recta ratio hoc dicitur, ergo sequitur esse juris naturæ. Quidnam igitur constituit jus naturæ? Nihil aliud, quam honestum: Hinc ita colligo: h. e. jus naturæ, quia est inhonestum. Jam dictamen rectæ rationis subsequitur, ut actiones alias suscipiamus, alias fugiamus. Cum honesto illô videtur convenire Stoicorum assertio, quâ officium perfectum, quodque in solum sapientem cadit, describitur: Sapiens enim talis omnia propter honestatem agit; neque opus erat distinctione inter finem bonorum &

per-

perfectum officium ex mente *Ciceronis*, quoniam utrumque mem-
brum idem dicit.

§. 12. Jam de natura honesti despiciendum. Honestum
esse, quod bono morali, in honestum, quod malo morali re-
spondet omnes asserunt. Nam omnes actiones, quæ à volun-
tate suscipiuntur, aut laudantur aut vituperantur, laude dignæ,
si honestæ, vituperio ob noxiæ, si inhonestæ sunt. Bonum verò
morale definiendum esse videtur per illud, quod est conveniens
naturæ rationali in suis liberis actionibus, quatenus est ratio-
nalis. Nihil habet hæc definitio commercii cum illa, quando
bonum naturale definitur per illud, quod est conveniens cuique;
naturæ quatenus ad unum in suis operationibus determinata
est. Bonum enim morale acquiritur voluntate quando homo
liberè operatur, prout decet. Non inconvenienter huic ac-
commodantur, quæ Stoici de natura universa, nihil esse contra
illam agendum scribunt, ut propriam quisque observatâ universâ
naturâ sequatur, ita enim honestas & decus in omnibus actioni-
bus obtineri. Hic igitur agitur de honestis, quæ non ex hypo-
thesi, sed in se talia sunt. Habuit DEUS suas leges, quæ obstrin-
gebant ex mero ejus placito, ut nullum dubium sit, quin etiam
contraria juberè potuisset. Hæc præcepta obligant ex volunta-
te DEI, non ex naturâ suâ. Contrâ honesta in se obligant ho-
minem ex naturâ suâ, quoniam conveniunt perfectioni ejus,
obligant etiam ex voluntate DEI, prout DEUS per sanctitatem
suam non potest aliter rectè, quam ut ab hominibus honesta co-
li velit. Inconveniens est quærere, an si DEUS nunquam præce-
pisset, honesta, ab homine facienda fuissent? Nam sanctis-
simum illud Lumen ab æterno voluit. Ut honestas observare-
tur; quando igitur conditus homo ipsique indita anima ratio-
nalis, habuit jam legem menti impressam, ut cognosceret, quæ
facienda, quæ fugienda essent. DEUS verò non præcepit ab
æterno, etiamsi voluerit honesta: ejus enim voluntas à decla-
ratione, quæ continet legem, est distingvenda, quoniam lex cum
homine demum condito initium cepit.

§. 13 Tri-

§. 13. Triplicem habet finem præfixum homo, quem
consequatur ex naturæ juribus rectè observatis: primò ratione
DEI, deindè ratione proximi, tum sui ipsius. Quando cogitat
homo de suâ perfectione, quam præ aliis creaturis obtinet, &
quomodo corpus quidem fragile, anima verò immortalis sit,
multisq; donis instructa, internis stimulis ad laudes DEI cogi-
tur. Se novit unicum esse animal, quod cælum, quod DEUM
spectare possit, cum quo etiam post mortem propius conjungi-
mur, adeoq; nihil præstantius putat, quam venerari æternum
Numen; tum ex naturâ homo societatem amat, libenter inser-
vit, suâ operâ, studio, & diligentia adjuvans, neminem lædens.
Circumspicit quæ sint jura humana consociationis. Pro impe-
rantibus in patriæ commodum vitam effundere non reformi-
dat. Majus præ aliis studium præstat parentibus, & illis, quos
sanguine junctos habet. Si sunt amici, in illos propensa est vo-
luntate, ut illorum commodum cum suâ utilitate conjunctum,
censeat. Neq; denegat juvandi promptitudinem peregrinis,
tantum abest, ut fociis civibusq; non sponte succurrat. Sui ipsius
curam gerit diligentem ut acquirat ad vivendum cultumqve ne-
cessaria: mentem multiplici notitia ornat, quâ cum delectatio-
nem ex cognitione rerum variarum, tum usum maximum capi-
piat. Videt Naturam ea declinare, quæ illi interitum minari
videntur. Hinc nobilissimam hospitem animam è corpore av-
tochiria ejicere non audet, & quoniam generandi sobolem fa-
cultatem sibi concessam animadvertit, liberis propagare no-
men suum jucundum putat.

§. 14. Sed DEUS non contentus fuit jus naturæ homi-
num cordibus inscribere, verum etiam de novo promulgare,
atq; ante mortalium oculos ponere voluit. Patriarchæ admira-
bili longævitate & divina familiaritate illustres, quiq; hæcenus
populum suâ auctoritate gubernaverant, in vivis deserant: Ju-
stum & æquum negligebant pleriqve, ingenii sui pravitati obse-
quentes. Commodè itaq; renovavit legem naturæ DEUS solen-
ni promulgatione. Hæc jam in specie vocatur lex moralis, &
antè quidem crebris revelationibus declarata, inculcata, repe-
rita

tita est, neq; essentiã, ut in scholis loquimur, à jure naturæ distinguitur, sed tantummodò modo. Summus rigor est, quem continet lex moralis à nemine observatu possibilis, etiamsi omnes homines sua opera in unum conferrent, nihil tamen hic justii inveniretur. Requirit enim lex Moralis non modò plenissimam obedientiam ratione perfectionis graduum, verùm etiam ratione perfectionis partium. Hinc intelligitur, quorsum numeranda sint bona opera Gentilium, si ex lege morali dijudicentur. Certè illam perfectionem minimè habent, quam Christianus aliundè sibi comparare studet. Multa conscripsit *Aristoteles* de summo bono, de virtutibus, atq; inprimis, ut justitiam declaret, se copiosum præbet. *Cicero* virtutum omnium Magister admirabilis, maximoperè laudat justitiam, ac si nihil sine ea recti atq; honesti peragi posset. Sine dubio etiam tanti doctores vitæ consuetudinem suis præceptis approbarunt. Inde tamen nondum proveniunt actiones moraliter bonæ. Perfectio enim illa, quam lex moralis præscribit, in nullo homine dari potest.

§. 15. Secundum alios alia est juris acceptio, quæ juris Gentium nomine exhibetur atq; à Jure naturæ distinguitur. Veteres multi & cum illis *Aristoteles* nihil de hoc jure habent, explicantes solùm illam distinctionem, quæ est inter jus naturale & legitimum seu civile. Jus Gentium verò cum jure Naturæ sæpè permütatur. Memorabilis est locus *Ciceronis*; *Majores aliud jus Gentium, aliud jus civile esse voluerunt. Quod enim civile non idem continet Gentium; quod autem Gentium, idem civile esse debet.* Ac si quis ulterioris descriptionis ergò diceret: Ita veteres Philosophabantur, ut constituerent aliud jus naturale, aliud civile: Hoc à voluntate hominum dependere, atq; pro re nata mutari; illud esse immutabile, obligare omnes gentes, imò ex eo petendas esse leges civiles, formandas Republicas seu civitates, ut eò meliùs inter societates civiles, quid juri naturæ consentaneum sit, innotescat. Quæ verò usu & consuetudine apud gentes recepta sunt, non immeritò ad jus civile referuntur. Hoc sensu jus gentium à jure naturæ, vel civili non

B

rece-

recederet; sed ad utrumq; spectaret. *Grotius* in definiendo hoc jure ab omnium gentium aut multarum voluntate argumentum petit, inde omnem obligandi vim arcessens. Si de voluntaria tantum consensione, quia nimirum ita voluerunt gentes, quaeritur, irerum dubitatio oritur, an expressa an tacita consensio illam obligationem efficiat? Nonne lex à superiore debet ferri? Nonne in legis promulgatione imperans debet adesse, & qui mandatum imperantis exsequatur? Jam verò gentium nulla datur prerogativa, qualibet alteri aequalis censetur. Libertatem amplectuntur omnes, nemo libenter alterius justis sese submittit. Vix igitur probabile est, omnes populos hujus & illius gentis voluntariam consuetudinem pro lege arripuisse. Et si vel maximè concedatur, voluntariam gentium consuetudinem effecisse legem, non alia tamen, quam legis civilis denominatione hinc petenda est. Lex autem civilis à jure gentium ex illorum mente, qui aliter de hoc, aliter de illo loquuntur, distinguvi debet. Sin non de voluntaria tantum consensione, sed simul de necessitate & utilitate quaeratur, cogitandum, annon juris natura sit, omnium populorum usui & utilitati moderari.

§. 16. Qui jus gentium defendunt, hac ratione ferè definire solent: Quod ex communi necessitate & utilitate generis humani, jubente ratione & consuetudine, apud omnes, aut plerasq; gentes receptum est. Huc referunt jus Legatorum, quò Legati inviolabiles, quia ab illis salus integrarum societatum dependet, existimantur. Sed natura lex jubet, ut integræ societates bene conserventur, ut hanc ob causam Legatis veneratio debeatur. Huc belli jus spectare volunt. Inditum homini est, ut se defendat, ut omnia ea amoveat, quæ nocumentum minentur: hinc non potest non ob illum amorem, quò se, suamq; rem amplectitur, vim inferentem propullare, atq; omnibus modis suum jus vindicare. Nam uti habet *Cicero*. Cum sint duo genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per vim: Cumq; illud proprium sit hominis, hoc belluarum, confugiendum est ad posterius, si uti non licet superiore. Natura humana ad pacem potius, quam ad bellum propensa est, omnia tentans, antequam rem armis

mis

mis experiatur, nullibi remedium inveniens, ex bello salutem
 quarit. Ingens verò dedecus est, contra omne jus suam potentiam
 suos Regni fines, & ditiones amplificare velle, atq; ut libido ex-
 pleatur, ab orco auxilium petere, infensissimumq; Christiani no-
 minis hostem in partes vocare. Cernere hoc ipsum licet in Chri-
 stianissimo Galliarum Rege, qui Hungaros non modò aduersus
 Augustissimum Imperatorem excitavit, verùm etiam Turcam
 non unò modò sollicitavit. Qui de Abrahamo cum tribus illis
 viris Mamre, Escol & Haner in fœdere vivente, ac si minimè pro-
 hibitum foret cum diversæ religionis hominibus fœdera inire,
 probant, illis non planè assentit Magnus Theologus Dn. D. Ca-
 lavius, Neg, tamen inqviens: certum est, tres istos viros etsi Amo-
 reos idololatrias fuisse, cum potuerint ad verum Deum conversi esse,
 quod verisimile videtur, quia aliòquin Abrahamo exigua manu
 potentibus hostibus sese opponenti, se aut conjunxissent, aut ducen-
 dos præbissent. Quod enim Grotius putat, ac si Abraham sine
 speciali mandato arma cepisset, vix inveniet locum. Illis tem-
 poribus quod à singulis aut populo Dei actum est, Dei instinctu,
 monitis, iussis tribuendum esse videtur. Neqve scripturæ silen-
 tium trahit momenta rei in alteram partem. Bellum sequuntur
 jus victoriæ, captivitates & servitutes ad coercendum hostem,
 An verò omnis servitus sit contra naturam alibi disputatur. Cer-
 tè aliud vult Aristoteles, qui conferri meretur. Captivitates ex-
 cipiunt manumissiones. Justum & æquum est, illum hominem
 qui liberali servitiò peccatum delevit, à quo nihil metuendum
 est, servitute liberare, atqve felici libertatis statu donare. Ad
 jus gentium pertinet etiam dominium, quod est jus rem sibi soli
 ac semper habendi: Ergò erit Dominus, qui rem sibi soli semper
 habet. Quæ de potestate de rebus disponendi aliàs afferuntur,
 concernunt potiùs effectum domini, quàm ipsum dominium.
 Neqve verò sine causa dominium est concedendum. Deus ho-
 minem condidit tanquam Dominum hujus universi animæ &
 corpore præstantissimò ornavit, ut & de divino Numine sanctè
 cogitaret, & sibi omnia subjecta esse videret. Non latuit hæc ra-
 tio Ethnicos. Benè Aristoteles: Existimandum esse plantas ani-

Bibl. Illustr.
 Gen. c. 14, 13.

Pol. l. 2. c. 9.

B 2

malium

malium esse gratiâ & cetera animalia hominum causâ ; manu-
sverta quidem propter utilitatem & cibum. Fem verò, etsi non omnia,
at plurima illorum, propter cibum & alia adjumenta, ut & vestes ac
cetera instrumenta ex illis fiant. Si igitur natura nihil neq; imperfe-
ctum facit, neq; frustra, manifestum est, illa omnia hominum gratiâ
fecisse naturam. Ita verò natura sortita est universas res ut aliæ
sint communes, aliæ singulorum. Cicero justitiæ munus esse
censet, ut aliquis communibus pro communibus utatur, privatis
autem ut suis. Dominium illud perhibetur clarissimis verbis
in Bibliis sacris, hancqve ob causam furtum est prohibitum, ut
quilibet rem suam propriam teneret, atqve civitates constitutæ
sunt, ut adversus hostem auferentem res alienas sufficiens esset
defensio. Hinc sponte sequitur, infelicissimam esse. Remp.
in quâ Magistratus subditis quacunqve oblatâ occasione bona
sua eripiunt, vel invidis oculis illorum divitias atqve facultates
adspiciunt. Quòd si autem aliquis jure rem propriam ha-
bere potest, justa quoqve erit occupatio, juxta Philosophorum
regulam: *Posito actu secundo poni necessariò actum primum*,
quamvis non reciproco sensu ex primò actu statim ad secundum
concludendum sit. Hinc enata est distinctio inter potentiale
atqve actuale dominium. Illud commodatum à DEO univer-
so generi humano primùm per Adamum, postea per Noachum,
quâ acceptione concedenda est rerum communio: Sed actuale
dominium prohibet alios iisdem rebus utendi fruendi. Pri-
mùm rerum dominium prima rerum proprietate cum Adamo
incepit, qui res occupatas dominio suo subdidit liberos habens
actu sub sua potestate. Postea rerum dominium proprietatemq;
habuit Cain fratre Abele occisò, quod ipsum expressis verbis as-
seritur. *Egressus Cain à facie Domini habitavit profugus in terra
ad Orientalem plagam Eden. Idem: edificavit civitatem, vocavitq;
nomen ejus ex nomine filii sui Henoeh.* Neqve planè abimile
vero est an te factam familiæ separationem, jam tum Cain ha-
buisset proprium suum veluti peculium. Erat ille jam perfectâ
ætate, colebat terram, matrimonium inierat, (quod ante eam-
dem ponendum est: postquam à Deo proscriptus & excommu-
nicatus

Offic. l. i. c. 7.

Gen. c. i. & 9.

44

catus, foror in pietate instituta minimè illi nupsisset.) & in illa terrarum vastitate facilis erat dominiorum distinctio. Non autem adeò commodè sentitur, quando cuilibet occupatio ferarum debet esse concessa. Fluit hæc sententia ex falsa illa hypothese, quasi illud justum sit, quod observatum fuit à gentibus antequam civitates conderentur. Ergò colligendum, consuetudinem nostrorum temporum propius accedere ad regulam naturæ juris, ut non omnibus jus venandi neque omni tempore competat, sed certis tantùm personis, certò etiam atque descriptò tempore. Huic juri gentium annumerantur contractus. Natura non solùm hominem inclinat ad societatem colendam, sed etiam necessitas, dum sine opera, & exortis dominiis sine adjumento rerum alterius vivere nequit. Constituit verò natura hominem liberum, ut invitus aliquid facere in gratiam alterius minimè cogatur. Hinc contractus invenit, per quos unus alteri obligatur. Exindè proveniunt emtio & venditio, commodatum & mutuum, pignus & quæ alia in contractibus obveniant nomina. Sed magnoperè errant qui introductis demum distinctis dominiis contractuum necessitatem statuunt: operæ enim nunquam communes, sed semper à socio impetrandæ fuere.

§. 17. Cæterum naturæ jus immutabile statuitur. Ab homine certè mutari nequit, quoniam nullus univèrso generi humano aliquid præcipiet, & licet aliquis contra naturam agat, indè tamen non mutatur, neque exturpitudine honestas, neque ex honestate turpitudine conficitur. DEUS verò uti immutabilis est, ita nihil mutabit, quod semel sancit. Itaque honesta semper manent eadem, & quæ hodiè honesta peracta sunt, alio tempore minimè turpia erunt. Dicis, quando hîc mundus extremo tempore peribit, nulla amplius erunt dominia, nulli contractus, obq; hanc causam mutari jus naturæ. Sed facilis est responsio: Tolluntur quædam præcepta juris naturæ, quia hominum status mutatur, non verò in contrarium mutantur, ac si furta licita, pacta non servanda essent. Et verò ut exceptionibus quæ hinc inde afferuntur satisfieri possit, notanda est distinctio

clio inter jus præceptivum atq̄ve permisivum. Multa enim sunt quæ permittuntur, non præcipiuntur jure naturæ.

§. 18. Jam de jure legitimo seu civili, quod aliàs etiam positivum appellatur, paucis agendum. Qualibet societas habet peculiare leges, quæ observantur, ut finem suum obtineat. Necessitas etiam sæpè cogit, ut veteres leges negligantur, nova condantur, aliæ addendo, aliæ detrahendo, immutentur. Et verò usitatum est in Rebus publicis legi naturali convenientia & vel ipsa ejus principia legibus civilibus explicare. Hoc ipsum efflagitat hominum improborum protervia, quæ coercenda non deducenda est. Sunt etiam nonnulli tam stupidi, ut quæ ex juræ naturæ sponte sequuntur, vix cernere possint. Opus igitur est remediò quodam præfentiore. Sed qui justus est atq̄ve ex prudentiæ habitu operatur novâ legis naturæ repetitione minùs indiget, promptè exequitur, quod natura jubet, cavens sedulò, ne impingat, & vel minimam non rete factorum suspicionem excitet. Hinc subsumendum, quod jus positivum sit in duplici differentia: Versatur enim circa res arbitrarias tantùm, vel & has & naturâ determinatas sibi vindicat, prout vel latè, vel strictè accipitur vox.

§. 19. Non incongrua erit hæc definitio. Jus positivum est regula actionum humanarum, secundùm quam vel unius, vel paucorum, vel omnium ex societate utilitas attenditur. Potest hæc definitio benè accommodari ad latioremetiam juris positivi acceptionem. Nihil præcipit Magistratus, nisi quod cum jure naturæ conveniat. Injusta foret lex, nomenq̄ve non rem contineret, quæ honestatem ab utilitate separaret. Imò sollicitus est Magistratus, ut societatis membrorum principia naturæ, & quæ ea sequuntur, optimè perspecta sint: sed propriissimè loquendo de jure positivo, habet illud ejusmodi actiones, quas antè legem perinde est, sive exerceas, sive omittas. Prout verò svadet ratio societatis, eatenus unius vel paucorum, vel omnium quæritur utilitas.

§. 20. Jus

12

§. 20. Jus positivum conficitur ab eo qui summò utitur imperiò. Eam ob causam in Monarchico statu à nemine nisi à solo dependet Principe. In Aristocràtia optimates conficiunt leges: si forsàn mixtura sese offert regiminis, pro illa mixtura potestas conficiendi leges temperanda est. Ita in nostro Romano Imperio conspicitur Imperatoria Majestas, atqve elucet Optimatum dignitas: In lege itaqve conficienda Capitum Membrorumque consensus requiritur. Democraticus status quoqve peculiare aliquid sortitur: Universi imperantes sunt arrogantqve sibi potestatem legum: Sed singuli, ut parentes atqve subditi legibus spectantur.

§. 21. Jus Civile Romanum ab antiquis temporibus valde æstimatum est. Hoc ipsum fatetur sapientissimus Reip. Romanæ Consul Cicero cum ait: *Multa præclaram Majorum, tum quàm optimè confituti juris civilis summo semper in honore fuit cognitio, atq; interpretatio.* Illum honorem stabilivit sacratissimus Imperator Justinianus, neq; hodiè quicquam deest, quod ad ornandum studium Juris facit. Cedit verò Juris prudentia Theologia. Illa salutis civili: hæc æternæ intenta est. Magnò igitur gradu à se invicem distant hæc disciplinae. Hinc fit, ut alibi locorum inprimis apud Pontificios Theologi cuius, vel summæ dignitatis viro anteponantur. Nostri mores ex vitio quodam ferme indignum censent, aliquem opulentum, & natalibus splendidum ad studium Theologicum applicare animum. Quid inde metuendum? Exitiale Ecclesiæ discrimen, nisi maturè obviam eatur huic malo, atq; sanctum illud studium debitò afficiatur honore.

Offic. h. e. 19.

§. 22. Obligant leges positivæ & animum & voluntatem. Qui enim ex potestate sua leges ponit, omnibus modis obsequium exposcit. Sed quoniam nemo hominum cogitata hoverit, hinc fit, ut iudex civilis ab actionibus externis concludat, an lex observata sit, an minus. Quam etiam ob causam non tam animo, quàm corpori præscribi leges videntur. Uti verò lex natura

tura mutari nequit, jura ex opposito lex positiva & divina & humana subortâ necessitate mutari potest. Si nulla utilitas, vel necessitas subest, inconueniens censetur, introducere legum mutationes, imo, quantum fieri potest, nihil auctoritati veterum legum per immutationem detrahendum. Bene geritur res si assueti sunt civium animi certæ regulæ, secundum quam vivant & omnes actiones instituant: mutatâ regulâ, dissoluantur animi, metuentes mille pericula & mala. Sed mutatio statu Reipubl. necessitas etiam requirit, ut leges inmutentur. Tunc callidum artificium est, sub antiquo schemate novum statum occultare. Novit illam artem Imperator Augustus in formanda Rep. Romana, qui sub tribuni, sub Consulibus nomine aderat senatui & populo in legibus consiciendis atqve applicandis.

§. 23. Aliter verò jus naturæ, aliter jus positivum rem dijudicat. Quatenus enim actio aliqua ex dictis factisq; externis informatur, eatenus locum habet jus positivum: sed natura ipsum animum atq; voluntatem hominis perferatur. Etiam si itaq; aliquis forò externò absolvatur à quodam crimine; tamen conscientia adhuc injustorum factorum iudex permanet. Neq; tantæ latitudinis sunt leges civiles, ut de omnibus casibus, de omnibus circumstantiis loquantur: hinc multa committuntur dolò malò, quæ actionem forensensem non efficiunt. Ut sub exemplo loquar, quæ quæ si ex hominum vitio fraudes in emptione atqve venditione occurrunt, dum alterum defraudare prudentia numeratur. Quis emptor acquisitâ re dicet plus se rem aestimare, adeoq; se majus pretium soluturum? Laudatur adhuc sapiens ille Romanus, Scævola, cum postulasset, ut sibi fundus, cujus emtor erat, semel indicaretur, idqve venditor ita fecisset: dixit, se in majori pretio habere, addidit centum millia. Stoicæ sectæ addictos non est ut hodie laudes vel vituperes. Ex sola honestatis ratione omnia illi agebant, tantumqve aberat, ut spe lucri aliquid facerent, ut cum jactura sua aliis potiùs prodesse in maxima felicitatis parte reponerent. Honores, divitiæ & ejus generis alia pro bonis minimè reputabantur; paupertatem mottem

mortem ipsam tranquillò ferebant animò, non inter mala numerantes; Sed actionibus hominum intentus bene explicat. hanc rem Grotius: *In contractibus natura aequitatem imperat, & ita quidem, ut ex inaequalitate jus oriatur minus habendi: Hec aequalitas partim consistit in actibus, partim in eo de quo agitur & in actibus, tum precedaneis, tum principalibus. Ad precedaneos actus pertinet, quòd is, qui cum aliquo contrahit, vitia sibi nota rei, de qua agitur, significare debet: quòd non civilibus tantum legibus constitui solet, sed natura quoq; actus congruit. Nam inter contrahentes propior quaedam est societas, quam quæ communis est hominum. At non idem dicendum est de his, quæ rem non contingunt.* Sic mercator non peccabit, si sciat, plures naves in cursu esse, quæ frumentum advehunt, neq; indicet, ut eo pluris suum vendere possit. Contra si ruinosa sit domus, si malè materiata; hæc indicanda. Et verò tenera res est conscientia, quæ ubiq; honestatem, modumq; agendi determinabit.

J. B. P. lib. 2.
c. 12. §. 8. 9.

§. 24. Post juris explicationem sequitur æquitas, cujus naturam egregie declarat Michael Epheus præstantissimus Comment, in Aristotelem. *Est quodam jure melius æquum & bonum, licet non omni, neq; ut diversum quid genere est melius: sed cum & ipsum jus sit, quodam jure melius, & cum utriq; honesta sint melius est æquum & bonum, non omni tamen jure, nam etiam ipsum jus est. Si enim æquum & bonum jus cum sit, omni jure esset melius, efficeretur, ut se ipso quoq; esset melius. At id quòd melius est, pejore aliquò est melius: quare seipso esset æquum & bonum & pejus & melius, quòd absurdum est. Jus naturæ dignitate multò superat jus positivum, atq; dum æquitas ex rationis dictamine, justum præscribit, æquitas anteferenda est illi juri positivo, quòd simpliciter & generaliter pronunciat.*

Erb. l. 5. c. 9.

§. 25. Æquitatis naturam definit Aristoteles, ut legis, quæ parte deficit ob universale, emendatio sit. Lex est generalis, neq; speciales actus in se continere potest. Æquitas igitur vult, ut quæ parte deficit lex, ea parte corrigatur. Eam correctionem, ipse vult legislator, modò præsens esset. Hanc ob causam dicitur, non

C

non

non verba sed sensum legis inspiciendum, ut æquitas obtineatur. Ubi notandum, quod æquitas non sit speciale aliquod jus, à jure naturæ, (& secundum aliquos à jure gentium,) vel etiam, à positivo distinctum. Sed sit illud ipsum jus rectè explicatum atq; declaratum. Freqvens etiam est acceptio, quâ illam interpretationem infert, quæ ad leniora tendit. Sic remittere nonnunquam aliquid de tuo jure æquum censetur. Exinde quaritur, non quid liceat, sed quid facere convenientissimum sit.

§. 26. In omnibus Juribus reperitur æquitas. Secundum naturæ jus est, depositum esse reddendum, promissum faciendum. Sed furioso gladius depositus minimè reddi debet, licet accesserit pactum & promissum. Jus naturæ vult ut neminem lædas. Si verò ab aliquo non sine vitæ periculo invadaris, neq; sine aggressoris interitu salvus esse possis, quid faciendum? Omnino tibi es proximus & ordinata charitas incipit à seipsa. Quapropter non dubitatur, quin jure occidere possis illum, qui tuæ interneconi intentus est. Neq; exinde injustitiæ accusandus es, dum alterû è medio tollis. Cædis enim non primario intenditur, sed conservatio tuæ vitæ, atq; dum aliò modo te conservare non posse existimas, propioremq; proprium amorem rectissimè judicas, injuriam propulsas, non infers. Hoc vult Cicero. *Sed incidunt, inquit, sæpè tempora, cum ea quæ maxime videntur digna esse justò homine, eòq; quem virum bonum dicimus commutantur, suntq; contraria.* In moralibus enim, uti alibi docetur à circumstantiis honestas atq; turpitudò dependet: multum autem facit temporis ratio, quoniam ea prohibet, quæ primò intuitu faciendæ videntur.

§. 27. Secundum legem positivam dies Sabbathi destinatus est cultui divino: Attamen Salvator ipse persanavit agros; discipuli ejus spinas collegere. In tali re dispiciendum, quòd unum officium alteri præferendum sit; concurrunt autem duo, beneficentia, & rigorosa cultus divini observatio. Verum enimverò beneficentia quâ Christi hominum æternæ salutis consuluit longè anteferenda Ceremoniali legi. Nemo sibi crastinum pro certo polliceri valet, præstantissimum igitur officium est ma-
turare

Offic. l. i. c. 10.

17
turare omni studio alterius salutem. Discipuli spicas collegerunt, indere aliq̄d peccatum probabitur? Nullum. Necessitas enim non habet legem. Ita etiam David sacros panes cum focis comedit.

§. 28. Leges Civiles variè ex æqv̄tatis ratione limitantur atq̄ve explicantur. Apud Græcos lex erat, peregrinum, si murum ascenderit, à civibus esse interficiendum. Contingat verò ut civitas obsideatur, peregrinus in murum ascendens hosti fortiter insistat, cumq̄ve repellat. Sane injustum erit, talem qui patriam suæ vitæ periculò tuetur, occidere. Accedere ergò debet æqv̄tas, quæ peregrinum optimè meritum præmiis potiùs, quàm pœnis afficiat.

§. 29. Omnes societates habent suas leges, quibus res suas omnes, ordinemq̄; tueri conantur. Et rectissimè quidem agitur, si ex æqv̄tate dispensatio locum habet. Nihil enim iusti cogitare licet, quando verba & literæ, non sententiæ & scopus legum spectatur. Apud Romanos tritum est Proverbium; *summum jus summa injuria*. Summam igitur injuriam faciunt, qui non ex æq̄vo & bono, sed strictò jure atq̄ve rigore rem dijudicant. Ita comparatus est quotidianus sermo atq̄; imperium domesticum, ut nihil rectè possit administrari, si unusquisq̄; velit verba spectare & non ad voluntatem ejus, qui verba habuerit, accedere. Non possunt ergò leges tam paucis verbis expressæ tueri justum, nisi ad æqv̄tatem legitimâ explicatione redigantur. Imo ratio humana svadet, dum ab injuria inferenda sedulò cavet, ut illi interpretationis parti insistat, quæ ad leniora tendit. Quid igitur sperandum, si duriora quæq̄; ad sociumq̄; graviter offendendum arripiuntur. Sit lex nullus sociorum aliud vitæ genus sectetur, quàm quod ex ordine usitatum est: sed unus arripiat spartam cum ordine illo optimè convenientem, indignum sese hoc modo præstiterit, in primis quando de benevolentia superiorum planè certus fuit, quando nullus fuit, qui non liberaliter planè assensit?

§. 30. Nostra tempora multos habent rabulas forenses, qui sine omni æqv̄tate rebus adsunt. Pecunia causa litigandi existit, quæ deficiente deficit quoq̄; Patrocinium. Non tam honestis

tis, quàm utilitatis rationem habent illi homines. Etiam si facile
judicatu sit, nihil clientem obtenturum: tamen magis, magisq;
ad litem exstimulant, hanc unicam ob causam, ut sibi pecuniam
acquirant. Melius certe foret, utramq; partem sine rabularum fo-
rensiu opera negotium ex æquo & bono transigere, quàm vel
utramq; vel alterutram partem omnibus facultatibus denuda-
tam pacem componere. Nonne injustissimum est atq; contra
omnem æquitatem, pecuniam, quæ in Advocatorum operam
vel calliditatem potius collata, totam bonorum substantiam,
de qua lis suscepta est, superare? Nonne multum iniquitatis
trahit illa astutia, quando ad posteros unam alteramq; proge-
niem derivatur litis actio, & loco patrimonii spes acquirendi
rem, quam vanam esse, eventus ostendit, relinquitur? sed sunt
homines qui in propriam perniciem ruunt, dummodo alterius
bona evertant. Hi primum valde imprudentes sunt, ex propria
pernicie alteri infortunium atq; malum accercentes: Deinde
contra mortem Christianorum agunt: Christiani enim est pro-
ximum adjuvare suis facultatibus & opibus, non evertere. Quan-
tum illud dedecus est illos, qui virtutibus Christianorum alios
instruunt, vel ipsi specie utilitatis rapiuntur ad quævis dissidia?
Informabisne alios, dum multa de pulcherrima virtute, id est,
cooconcordiæ loqueris, tu ipse omnis discordiæ Autor existis? sed
nolo hoc ad amussim examinare. Multum verò discriminis est
inter eum qui notitiam legum habet, & inter eum qui leges ad
factum applicare potest. Porerit aliquis peritus esse legum, ut
tamen expertus sit notitiæ respondendi de factis & negotiis secun-
dum leges. Talis tantum abest, ut æquitatem observet, & æquus
vir dici mereatur, ut ab omni potius foro civili excludendus vi-
deatur. Cæterum absit per omnem modum, ut aliquid præ-
stantissimis laudibus Advocatorum detrahatur, qui & bene
norunt justum atq; æquum, & justitiam atq; æquita-
tem ubiq; observant.

¶(O)¶

15
Uris Naturæ Distamina plurima scripta
in cordibus mortalium.
 Hinc omnes *hominum mores sunt jure ligati,*
Vocatur id Jus Gentium.
Jus utrumq; docet modo, KÜHLWEINIUS, ingens
 Det *Juris Autor præmium!*
 Floreat & *studium, fructus ferat hocce paratos*
 Et crescat hinc *Honoribus!*

JOHANNES Deuschmann / D.
 p. t. Acad. Rector.

Epigramma.

Quid *Natura* suo, *Gentes* quid *Jure* Sodali
 Intendant, opus est *differuisse grave.*
 Hoc tamen *egregiâ KÜHLWEINUS* differit arte,
 Ingeniû; sui cuiq;ve *recludit opes.*
 Dignus *Jure* æqvo cui *Gentes* præmia figant
 Et *Natura* Parens, commoda mille ferat.
 Mores foedi *Hominum* pessundant *Jura Tenantis*
 Nec *Natura* suum pondus habere potest.
 Barbara *Christi*adum *Gentes* superare videntur
 Facta, nec est *Gentis Jus* temerare pudor.
 Qui *Jus Natura* communeq; riuè ructur,
 Talem magna *Virum* præmia *jure* manent.

Abr. Calovius, D.

Jus qui *Persequitur*, studio, qui respicit æqum:
 Huncce manent *semper præmia digna soli!*
 Hæc Tibi, crede mihi, *KÜHLWEINI* tempore certò
 Tradentur, studiis gratulor inde *Tuis!*

Johannes Meisnerus, D.

C 3

Quid

Quid *jus* constituat, quis justus Terminus
æqui (docet
Nunc Kühlevveiniadis docta Camœna
Hinc *jus*, fasq; puto, quo sumat agalmata lau-
Et tandem studii præmia digna sui. (dis
Johannes Andr. Qvenstedt, D.

Ingenii tua vis me totum semper adegit,
Promptus ut in laudes sim maneamq; tuas.
Quippe Tibi constas, & adauges promptior aurum
Famæ, Doctorum dum tibi dogma placet:
Musarum liberas didicisse fideliter artes,
Hoc juvat ingenium ne capiat vitium.
Non sine laude tua commonstras mentis acumen
Dum JUS NATURÆ GENTIM & ipse probas.
Maße Tuis causis! honor est tibi promptus & amplis
Patria Te premiis condecorabit amans.

*Hisce Fautori & Amico suo felicioris omnis causa
gmtulari voluit debuit*

Caspar Lyser, D.

Sæpius ascendens cathedram comamine docto
Ingenii dotes, Fautor amande, probas.
Auguror inde bonum: cathedrâ nî fallor, eâdem
Tu modò pro merito Jure locatus eris.

Apponeb. ex animo

Andr. Sennertus, P. P. Academ.

Sen. & h. t. Decanus,

Dum

Das wehrte Vaterland sich über Jhn erfreuet/
 Die Eltern sind vergnügt/ ihr Geld sie nicht gereuet/
 So sie auff Jhn gewaht/ ein ieder preiset Sie/
 Daß sie den wackern Sohn so rühmlichen erzogen/
 Der seiner Eltern Wunsch und Hoffnung nicht betrogen.
 Ich wünsche Glück dazu : Herr Kühlwein leb und blüh!

M. Nicol. Bened. Pascha, Fac. Phil. Adj.

*Sic est: ingenium felix cognoscitur ausu
 Eximio semper; quod tua facta probant
 Sudasti in studiis hinc Actua premia longa
 Dum scandis cathedram non sine laude manent.*

M. Joh. Frideric. Schulze/ Fac. Phil. Adj.

Als Er bey Musen stets sein Leblang will verbleiben/
 Zeigt Er nun abermahl in öffentlichen Schreiben :
 Indem/ sehr werther Freund/ was Recht und billig
 Der Nachwelt zeigt an/ und wie Er auch dabey (sey)
 Von Recht der Völker redt / obs sey ein Recht zu nennen/
 Und was dieselben pflegn vor Rechte zu bekennen/
 Drumb zuzuruffen Jhn ich kan nicht unterlahn/
 Er fahr antzt so fort / dies ist die rechte Bahn/
 Die Jhn bald führen wird/ zu grossen hohen Ehren/
 Die sein lob/ Ehr und der Frau Mutter Freud vermehren/
 Zu seinem Fleiß wird Jhn Apollo selbst zu lohn
 In kurzen sehen auf ein schöne Lorbeer-Cron.

Also wolte den Herrn Antwortenten / als sei-
 nen werthgeschätzten Freund / glückwün-
 schend in gestülzelter Eil beehren

M. David Wendeler/ der Phil. Facul-
 tät Adjunctus.

Pul-

Pulpita sacra SEMEL, Sophies Bis, Fautor Amande
Scandendo repetis, non sine laude tuâ.
QUARTUM de Cathedrâ surgentem Magnus Apollo
Lauru promeritâ, Te finet esse suum.!

Hic

Conatus Egregios
Prestantiss. atq; longè humaniss.
DN. RESPONDENTIS,
Fautoris, Contubernalis atque Amici
sui honoratissimi gratulari illisq;
prospem quaelibet apprecari
voluit, debuit

M. Johannes Wolff.

Ein ist kein Ding zu hoch/
Dem Lieb und Lust auf starcken Flügeln führet/
Die Last ist leicht / kein Schmerze wird verspühret/
Bey Centnerschwerem Joch;
Er kan vergnügt bestrickt spazieren gehen/
Wenn andre frey in Unmuths - Klöstern sehen.

Der Erden - schwarze Leib/
Dem uns ein Fall aus Fürwitz hat erworben/
Ist nun verstellte und ganz an Schön' erstorben;
Der stille Zeit - Vertreib
Ist Kett und Strick / und Duncel unsrer Herzen/
Das Unrecht / Recht / Angst / Furcht / das theure Schercken.

Dis längst - verlohrene liecht/
Den hohen Glanz / die rechte Pracht der Seelen/
Hat ihr sein Fleiß aus tuncel - schwarzen Hölen/
D

Mein

Justitia certam strenuè defendere *Normam*.
Cujus ut inceptum felicitet atqve secundet,
Justorum Custos (c) ex corde precatur & optat.

(a) 3. *Offic.* (b) *Psal.* 92. v. 13. (c) *Pf.* 34. v. 30.

Pereximii atq; clarè docti Dn. RESPONDENT.
Amicus integer

GEORG. ADAM. Brunner/
Hall. Sax. L.L. Stud.

Quid juvat in tenebris consumere tempora vitæ;
Si nihil hinc lumen sedulitatis habet?
En! Quid? Jam ternâ surgit *KUHLEWEINIA* virtus,
Inclyta, facta mero nil nisi *JURE* virens
Hos Deus omnipotens in te, *venerande Respondens*
Confirmet, quicquid Tî dedit usqve boni.

B. O. E.

His PAUCULIS animum suum officiosissimum ostendere debuit, voluit

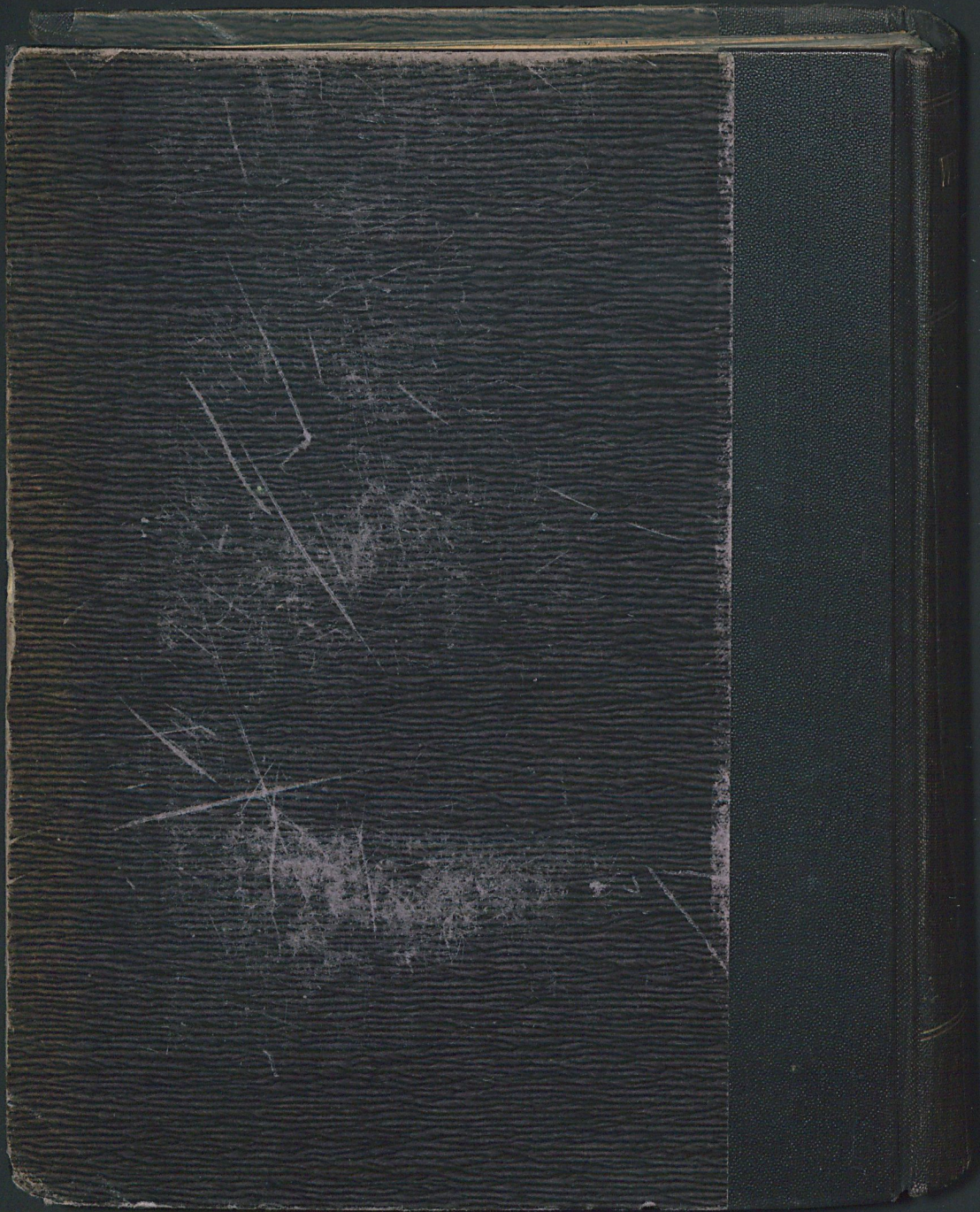
Gustavus Johannes Laurentius,
Rev. Livon.

X2615923

V.17

B. V.
ACADEMICA

1699

2^a

2

RE
TATE,
M
IDE
TOPHORO

stann/

um examini
it

ANUS *G*ublerwein/

rg. Sax.
MAJORI,
Martii
ridianis.

RGÆ,
S WILCKII.
C LXXVII.